

REPORTATGE

Oliveres mil·lenàries: un negoci enfrontat

Davant l'amenaça de l'espoli de les oliveres mil·lenàries, els pobles del Montsià i el nord del Baix Maestrat lluiten per conservar el paisatge revaloritzant-ne el cultiu

Santa Bàrbara Francesc Millán

A cavall del Montsià i el nord del Baix Maestrat, s'aixeca un idíl·lic mar d'oliveres. Únic, extens i de gran valor paisatgístic i agrari que, amb gairebé 5.000 oliveres mil·lenàries, se situa com la concentració més gran d'oliveres mil·lenàries al món. Es calcula que alguns d'aquests arbres, la majoria en un bon estat de salut, van ser plantats durant l'època romana; la resta, en segles posteriors fins a dia d'avui, la qual cosa provoca que gran part dels pobles de la zona siguin participants de l'activitat econòmica que genera la producció d'oli. Ulldecona, la Galera, Santa Bàrbara, Godall, la Sénia o municipis castellonencs com la Jana, Traiguera o Canet lo Roig es troben envoltats de vastos camps d'oliveres. Tant l'alt valor econòmic que signifiquen com també el valor paisatgístic i natural no haurien de qüestionar la conservació i la cura d'aquest cultiu. No obstant això, fa anys que als habitants del territori els preocupa una realitat latent: l'espoli constant d'oliveres monumentals - aquelles amb un perímetre superior a 5 metres-, que fa témer la transformació paisatgística i la pèrdua patrimonial.

Tot i que, darrerament, sembla que la conscienciació d'ajuntaments de la zona i, sobretot, dels mateixos habitants ha ajudat a frenar el fenomen, encara queda per fer front a aquesta amenaça. La substitució de l'olivera -molts cops de productivitat irregular- per cultius més productius, la davallada general de l'agricultura, l'abandonament de finques per la manca de relleu generacional i, so-

Imatge del mar d'oliveres amb el Port al darrere. / F. MILLÁN

bretot, la venda de les oliveres monumentals a particulars com a simples elements decoratius són alguns dels motius per entendre-ho. Al rerefons de tot plegat, s'hi troben dos noms clau que, segons les plataformes que denuncien l'espoli, expliquen el perquè de la situació: especulació i manca de protecció a un paisatge que, pel seu valor i peculiaritat, hauria d'estar més controlat.

BUSCAR SOLUCIONS El negoci de les oliveres centenàries i mil·lenàries es va disparar a la dècada dels anys 80 i 90. Llavors, els ajuntaments que formen la Mancomunitat de la Taula del Sénia, sempre actius en la lluita per la conservació del patrimoni, van acordar una estratègia que ha donat fruits. 22 d'aquestes

LA DADA

Entre el Montsià i el Baix Maestrat hi ha 5.000 oliveres mil·lenàries, la concentració més gran del món

poblacions reuneixen més de 4.900 oliveres centenàries i mil·lenàries controlades. De moment, però, sembla que no ha estat suficient.

Avui, la Taula del Sénia creu que la solució definitiva seria que la Generalitat impulsés una llei de protecció arbòria catalana que busque frenar aquest espoli. Tal com apunta Tere Adell, gerent de la Taula del Sénia, "a la comunitat valenciana ja hi ha una llei de protecció global que vetla pels arbres de més de sis metres de volta o aquells que tin-

guen més de 350 anys". La situació a Catalunya és ben diferent. "Es protegeixen els arbres individualment fet que provoca que la majoria no ho estiguin. Actualment, només hi ha tres oliveres protegides per la Generalitat a la zona", segueix Adell. Tot i això, tant des de la Taula del Sénia com des de la plataforma Salvem lo Montsià, que també es troba immersa en la lluita, coincideixen que la millor manera de protegir aquests arbres és augmentar-ne la vàlua, crear un valor afegit. "La principal mesura ha estat donar un major valor agrari i turístic a l'olivera monumental. Així, el pagès és conscient del benefici que li genera i, per tant, sap que no li surt a compte vendre-la ni desentendre-se'n", argumenta la mateixa Adell. L'oli de les oliveres mil·lenàries és més valorat: es paga el doble per les olives i són els membres de la cooperativa qui les van a plegar. La creació de la marca de garantia Oli Farça Mil·lenària, n'és un exemple. I hi ha 10 marques que envasen oli mil·lenari.

"S'ha aconseguit que entre els pagesos estiga mal vist arrancar o vendre les oliveres monumentals", narra Adell. La majoria d'agricultors de la zona emfatitzen aquesta idea i, a la vegada, volen donar a conèixer l'esforç, la dedicació i la història que amaga cada exemplar d'aquest arbre. No fa tant, però, que alguns pagesos de la zona queien en el parany econòmic del mercat especulatiu. Tot i que sembla que l'activitat del mercat ha abaixat, el preu més habitual és de fins a 500 a 2.500 euros per arbre. Tot i que algunes oliveres, de grans dimensions, han estat venudes per 20.000 euros. Quan es tracta de vendre finques senceres el preu canvia, i es calcula a partir de l'extensió del camp i el número d'exemplars: no individualment.

LLIGATS AL TURISME El turisme també es presenta com un element bàsic per aturar l'espoli. Durant els últims anys s'ha creat una xarxa turística al voltant de les oliveres mil·lenàries, la seua història i el seu entorn. Concretament, a la comarca del Montsià existeixen diverses rutes a l'aire lliure que s'apropen fins a diversos exemplars, principalment al voltant d'Ulldecona. "Establir relació amb sectors com la restauració, el turisme i el patrimoni augmenta aquesta revalorització del sector", apunten des de Salvem lo Montsià. Hi coincideix l'alcaldesa d'Ulldecona, Núria Ventura, que afirma que "s'està creant una xarxa de turisme, sempre sostenible, interessant al voltant de les oliveres que pot beneficiar la salut econòmica de gran part del territori". Aquest últim any, narra, "hem superat per primera vegada les 10.000 visites guiades al voltant de les oliveres, el castell i les pintures rupestres". De totes formes, adverteix que "sempre hem de ser conscients de la riquesa i l'espectacularitat del territori i, per tant, ho hem de cuidar". Restaurants de la zona ja titllen l'oli mil·lenari com un dels seus productes estrella, i les excursions que busquen una ombra, també mil·lenària, ja no són un fet aïllat. ■

Assemblea de l'Associació de Veïns de Ferreries Sant Vicent amb l'assistència de l'alcalde i del regidor de barri

L'associació de veïns de Ferreries Sant Vicent convida els socis i els veïns del barri en general a la **visita que l'alcalde de la ciutat i el regidor de barri faran a la seu social de l'entitat (C/ Alfara, 20) per fer una assemblea oberta i escoltar les diferents veus dels assistents, el proper dissabte 25 de març a les 18.00 h.**

Tortosa, març 2017